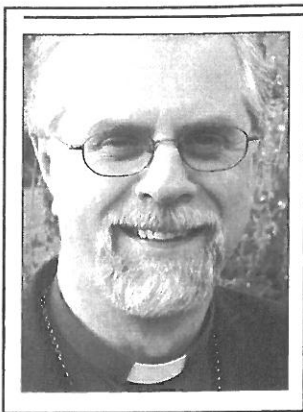

Diakonien i mitt bispedømme

På spørsmål fra media om hva som er kirkens viktigste forkynnelse i vår tid, svarte jeg bl.a. følgende: «I vår del av verden er det nok av ord, fine og tunge ord. Men ordene må ikke kjøtt og blod. Jeg har opplevd at en diakonal aktiv og bevisst menighet får mennesker i tale på en annen måte enn en passiv menighet. Jeg tror derfor praktisk diakoni er viktig i evangeliefremmingen.»

✠ av Per Oskar Kjølås, biskop i Nord-Hålogaland

Dermed er vi midt inne i tema: Hvordan står det til med diakonien i Nord-Hålogaland? Hvordan arbeider vi med diakonien?

Nord-Hålogaland

Bispedømmet består av Troms og Finnmark fylker, pluss Svalbard. Selv uten Svalbard er bispedømmet geografisk det største i vår kirke på fastlandet. Fra sør til nord er det langs E6 ca. 1.100 km langt. Folketallet er ca. 230.000. Folke- og kirkelivet er preget av våre naboland: Sverige, Finland og Russland. Her er få store byer, men mange tettsteder, bygder og grender. Bispedømmet er delt inn i 66 sokn. De fleste er geografisk store, men små i folketall.

Nord-Hålogaland er et tydelig flerkulturelt bispedømme. Det har aldri vært mer flerkulturelt enn det er nå. Her er flere folkegrupper og kulturer enn noen gang før. På 1990-tallet har bare Oslo hatt høyere andel innvandrerbefolkning enn Båtsfjord og Vardø. Men vi har også hatt en jevnlig flytting sørfra og fra våre naboland til Troms og Finnmark. All tilflytting er bidrag til det flerkulturelle bispedømme. De gamle etniske gruppene bidrar til en ytterligere flerkulturell profilering. Disse gruppene har fått styrket sin status ved at Norge har ratifisert internasjonale konvensjoner om urfolk og etniske minoriteter.

Det åndelige livet i bispedømmet er preget av flere strømninger og tradisjoner. Det kirkelige mangfold er stort. Bispedømmet preges av en sterk folkekirkelighet. 93 prosent av befolkningen tilhører Den norske kirke. Tilknytningen til Den norske kirke eller «statskirka» er så sterk at den lutherske kristendomsforståelsen nærmest er blitt en del av folkesjelen, men dette slår nødvendigvis ikke positivt ut for kirkesøkningen som varierer veldig fra menighet til menighet. Utbredelsen av de frivillige kristne organisasjonene og frikirkene er størst fra Tromsø og sørover. Men en annen vekkelsesbevegelse preger store deler av kirkelivet: læstadianismen. Vekkelsen oppsto parallelt med de store pietistiske vekkelsene i Skandinavia på 1800-tallet og kan betraktes som en Nordkalott-variant av dem. Læstadianismen har hatt en enorm individuell, sosial og kulturell betydning.

Diakonale utfordringer

I dette kirkelandskapet disponerer vi 14 diakonstillinger. Det er ikke mange i forhold til behovet, men de menighetene som har fått tildelt stillingene, kan glede seg over et blomstrende diakonalt arbeid. Fra 1980-tallet har det skjedd en stille diakonal vekkelse i bispedømmet. Menighetene ser behovet for å styrke det diakonale arbeidet og ønsker diakoner, men den kommunale økonomi er dessverre så svak mange steder at menighetenes egenandel til lønnsmidler ikke kan realiseres. Det er en lengsel i menighetene etter å forkynne et enkelt budskap som alle kan forstå: de gode gjerningers budskap. Dette budskapet var virkekräftig i de første kristne menighetene, og det har stor kraft i seg også i dag. Er det ikke vår oppgave å vise at Gud er nær? Er ikke det vår viktigste evangeliserende oppgave i vår tid? Jeg ser mer og mer at diakonien er en av de viktigste evangeliserende oppgavene vi står overfor i dag. Av de mennesker jeg vet om som har kommet til tro de siste årene, har det for de flestes vedkommende skjedd gjennom menighetens diakonale arbeid eller tiltak. Jeg tror diakonien er nøkkelen til vekst i våre menigheter.

Kontekstuell diakoni

I Nord-Hålogaland har vi de siste årene arbeidet med kontekstuell teologi: hvordan vi «gjør teologi» og tolker troen på vårt sted. Arbeidet med kontekstuell teologi har bevisstgjort prester, diakoner og kateketer til å ta den lokale kultur på alvor. Vi trenger også en kontekstuell diakoni, hvordan vi «gjør diakoni» og viser at Gud er nær i vår menighet. Vi tilhører en verdensvid kirke med sin historie og sine tradisjoner. I den sammenhengen har vi store utfordringer, ikke minst når det gjelder nød og rettferdighet. Men vi er først og fremst kirke der vi bor. Omsorgen for mennesker avgjøres av hvor og hvordan mennesker lever og de behov som finnes på hvert sted.

Dette bispedømmet opplever store samfunnsendringer. Folk flytter fra bygdene til de større stedene. Kystsamfunnene opplever usikkerhet med hensyn til omlegging i fiskeindustrien og ressurs situasjonen. Det er også usikkerhet knyttet til rein drift og jordbruk. Etniske spenninger og interessen motsetninger blir tydelig uttrykt og skaper konflikter. For å nevne noe. Alt dette skjer i lokalsamfunnene og utfordrer menighetslivet. I bispedømmet skal vi gi et kirkelig tilbud til menneskene og menighetene der folk bor, enten de bor i uttynningsamfunn eller vekstsentra. Mange av de utfordringer menighetene står overfor, er av klar diakonal karakter. Hva gjør vi?

Forskjellige tiltak

De 14 diakonstillingene vi har, er alle plassert i menighetene. På bispedømmekontoret er det også en rådgiver for diakoni som holder god kontakt med diakonene og er ute på menighetsbesøk. Ved enkelte visitaser følger rådgiveren med biskopen som sekretær, særlig i de menighetene der er soknediakoner eller der det er behov for å sette fokus på diakonien i menigheten.

Ett av satsningsområdene i bispedømmet er prostiene. I dette store bispedømmet med ni store prostier vil vi forsøke å styrke prostienheten. Prostiet blir da strategisk viktig i bispedømmets virksomhet. Med det tempo

som nå er for å opprette nye soknediakonstillinger i menighetene, vil det gå mange år før antall diakoner blir så stort at det virkelig monner. I mellomtiden må vi nok i større grad satse på prostidiakonier som en mulighet for å få mest mulig uttelling for stillingene. En prostidiakon kan holde kontakt med og være en inspirator for menighetene i prostiet og de andre kirkelig ansatte, lage prosjekter og planer og bidra til å holde den organiserte diakonien levende. Vi har litt erfaring fra ett av våre prostier, Indre Finnmark, der soknediakonen som er samisktalende, også har hatt en prostifunksjon. Diakonen som har vært en ressurs for menighetene og for prostien, har bl.a. utarbeidet en samisk diakoniplan, ledet leir for psykisk utviklingshemmede og deltatt i forskjellige sammenhenger der diakoni har vært i fokus. Erfaringene har vært

så gode at dette lokker til videreføring andre steder.

Oppmerksomheten har siden midten av 1990-tallet vært vendt mot Nordvest-Russland. Da grensene ble åpnet, var det et stort behov for nødhjelp. Også fra kirkelig hold ble det sendt store hjelpesendinger over grensen. I dette arbeidet har soknediakonen i Vadsø vært en viktig ressurs. Nå føres kontaktarbeidet med Russland videre i Samarbeidsrådet for kristne kirker i Barentsregionen (SKKB). Foreløpig har dette samarbeidet ikke utløst noen stillinger, men diakonien er en av de utfordringer som venter. Ikke bare diakoni som omsorg for mennesker, men også i et større perspektiv: som omsorg for et sårbart og ødelagt skaperverk. Her har vi mange felles interesser av økumenisk diakonal karakter.

Samarbeidet med Nord-Norges Diakonistiftelse føres også videre. Diakonistiftelsen har drevet arbeid blant og for psykisk utviklingshemmede og er en ressurs for oss i den sammenheng. Men Diakonistiftelsen har også hatt prosjekt gående i Russland og har stadig et våkent øye for nye behov i Nord- og Sør-Hålogaland bispedømmer. Bispedømmerådene i de to nordligste bispedømmene sitter i representantskapet for stiftelsen. Det betyr et nært samarbeid.

Til sist vil jeg nevne en ny diakonal stiftelse som er under oppseiling i Nord-Hålogaland, der Diakonistiftelsen er betydelig inne med midler. Det har lenge vært arbeidet med planer om et såkalt «Modum Nord», en psykiatrisk institusjon med et sjelsorgsenter. Planene er kommet langt. En venter bare på de nødvendige bevilgninger. Institusjonen blir lagt til Bardu i Indre Troms, og det knytter seg store forventninger til dette prosjektet. Det vil være et markert diakonalt bidrag til psykiatriske tilbudet i landsdelen, der det flerkulturelle preg skal tas hensyn til.

I bispedømmet skal vi gi et kirkelig tilbud til menneskene og menighetene der folk bor, enten de bor i uttynningsamfunn eller vekstsentra.

Når dåps- og trosopplæring nå settes for alvor på dagsorden, tenker vi også diakonien inn i dåpsopplæring som en «dåpsdiakoni», dvs. en diakoni som ikke bare i ord og undervisning, men i praktisk handling utfordrer og viser hva kristen nestekjærlighet er i praksis. Dette vil vi nå utrede nærmere.

En oppstandelsekirke

En av visjonene jeg har for dette bispedømmet, er at vi skal være en oppstandelsekirke, en kirke som formidler kraften fra Kristi oppstandelse i håp og liv. I denne visjonen har diakonien en stor plass som den levende Kristi hender inn i menneskers hverdag.